

Djuren och skräpet

Syfte

- Förståelse att nedskräpningen påverkar djurlivet, både direkt och indirekt.
- Kunna ge exempel på handlingar som förebygger och/eller löser problem som nedskräpning medför.

Skolans uppdrag, ur Lgr-22

Genom ett miljöperspektiv får de möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.

Skolans mål och riktlinjer, ur Lgr-22

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv. Samt att eleven har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.

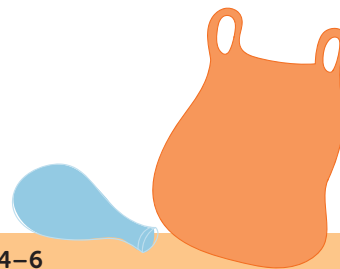
NEDSKRÄPNING LYFTS OFTA som ett globalt problem som behöver lösas. Det är i allra högsta grad sant och vi behöver alla hjälpas åt. Nedskräpning sker i alla miljöer där människor rör sig; i staden, på stranden och i naturen. I detta arbetstema gör vi ett nedslag i nedskräpning i naturen och konsekvenserna är många. Nedskräpning förstör inte bara naturupplevelsen, det kostar även pengar att städa upp och utgör ett direkt hot mot djuren som lever där.

Skräp som hamnar i naturen tar ofta lång tid att bryta ner och eftersom ingen städar på de flesta platser i naturen, till exempel i skogen eller på fjället, blir det kvar där under mycket lång tid. Djuren riskerar att fastna i det, skada sig på det eller äta det i tron om att det är föda. Det är viktigt att alla som rör sig i naturen känner till allemansrätten med dess möjligheter men också gränser. Det vi tar med oss när vi besöker naturen behöver vi även ansvara för att ta med oss hem.

SKRÄPPLOCKARDAGARNA

Läroplanskoppling

Lgr-22

	Undervisningen i ämnet ska ge eleverna förutsättningar att utveckla	Centralt innehåll i årskurs 4–6
Biologi	- kunskaper om biologins begrepp och förklaringsmodeller för att beskriva och förklara samband i naturen och människokroppen. - förmåga att använda biologi för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör miljö och hälsa.	- Näringskedjor och kretslopp i närmiljön. Djurs, växters och svampars samspel med varandra och hur några miljöfaktorer påverkar dem. Fotosyntes och cellandning. - Hur djur, växter och svampar kan identifieras och grupperas på ett systematiskt sätt, samt namn på några vanligt förekommande arter. - Människans beroende av och påverkan på naturen med koppling till naturbruk, hållbar utveckling och ekosystemtjänster. Naturen som resurs och vårt ansvar när vi nyttjar den.
Geografi	- utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen. - värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.	- Hur val och prioriteringar på individ- och samhällsnivå kan påverka miljön och främja hållbar utveckling. - Beskrivningar och enkla analyser av platser och regioner med hjälp av kartor och andra geografiska källor, metoder, verktyg och begrepp.
Idrott & hälsa	förmåga att genomföra och anpassa aktiviteter inom friluftsliv och utedvistelse efter olika förhållanden och miljöer.	- Lekar, spel, idrotter och andra rörelseaktiviteter, inomhus och utomhus. - Rättigheter och skyldigheter i naturen enligt allmännsrätten och dess tillämpning i praktiken.
Matematik	förmåga att välja och använda lämpliga matematiska metoder för att göra beräkningar och lösa rutinuppgifter.	Slumpmässiga händelser, chans och risk med utgångspunkt i observationer, simuleringar och statistiskt material. Jämförelse av sannolikhet vid olika slumpmässiga försök.
Svenska	- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer. - förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.	- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag. - Texter som kombinerar ord, bild och ljud samt texter i digitala miljöer. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag. - Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. - Formellt och informellt språk. Skillnader i språkanvändning beroende på mottagare, syfte och sammanhang. Ansvarsfullt agerande vid kommunikation i digitala och andra medier.
Teknik	förmåga att reflektera över olika val av tekniska lösningar, deras konsekvenser för individen, samhället och miljön samt hur tekniken har förändrats över tid.	Konsekvenser av teknikval: olika tekniska lösningars för- och nackdelar för människa och miljö.

1. Vilket skräp är farligt för djuren?

I detta tema ska eleverna samtala och diskutera nedskräpning med utgångspunkten på vilka sätt skräp skadar djur i naturen. Eleverna kommer även att få se en faktafilm om djur och nedskräpning och diskutera innehållet i filmen.

INSTRUKTIONER

- Låt eleverna först reflektera enskilt kring samtalsfrågorna.

SAMTALSFRÅGOR

- Vilket sorts skräp tror ni kan vara farligt för djuren om det hamnar på marken? Kan man tänka farligt på olika sätt?
- Har ni sett sådant skräp på marken? Ofta/sällan
- Finns det skräp som är farligt bara för vissa djur, och ofarligt för andra djur?
- Kan skräpet även vara farligt för människor?
- Vad ska man göra med skräp som kan vara farligt att plocka upp?

- Låt sedan eleverna arbeta i par och då gå igenom varandras reflektioner.
- Samtala i helklass, lyft elevexempel och samla dem på tavlan.
- Visa filmen *Hur skadas djuren av skräpet i naturen?*
- Låt eleverna sitta kvar i samma par och samtala utifrån samtalsfrågorna.

SAMTALSFRÅGOR

- Vilka likheter finns mellan era diskussioner och det som filmen tar upp?
- Vilka skillnader finns mellan era diskussioner och det som filmen tar upp?
- Vilka lärdomar tar ni med er efter att ha sett filmen?

- Låt alla grupper redovisa någon likhet eller skillnad i helklass. Det är okej att säga samma sak som tidigare grupp.

AVSLUTNING

Sammanställ elevernas resultat och gå igenom dem tillsammans i klassen innan ni avslutar lektionen. Hur stämde elevernas svar överens med varandra? Vilka likheter och skillnader finns och vad kan det finnas för orsaker till det? Vilka lärdomar tar eleverna med sig?

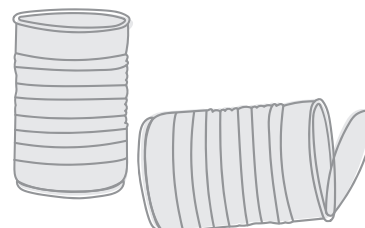

MATERIAL

- Film: *Hur skadas djuren av skräpet i naturen?* (<https://www.youtube.com/watch?v=mxVVvRxFSM>)
- K10: *Hur skadas djuren av skräpet i naturen?*
- A4-papper, penna och sudd, eventuell dator.

CENTRALA ORD OCH BEGREPP

- nedskräpning
- skräp
- Allemansrätten
- avfall
- orsaker
- konsekvenser
- hållbar utveckling

Hur skadas djuren av skräpet?

K10

Före filmen

Vilket sorts skräp tror ni kan vara farligt för djuren om det hamnar på marken? (Kan man tänka farligt på olika sätt?)

Har ni sett/ser ni sådant skräp på marken? (Ofta/sällan/aldrig)

Finns det skräp som bara är farligt för vissa djur, och ofarligt för andra?

Kan skräpet även vara farligt för oss människor? Om ja, på vilket sätt?

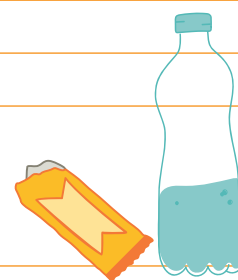
Vad ska man göra med skräp som kan vara farligt att plocka upp?

Efter filmen

Vilka likheter fanns från er diskussion jämfört med filmen?

Vilka skillnader fanns från er diskussion jämfört med filmen?

Vilka lärdomar tar ni med er efter att ha sett filmen?

2. Hjälp djuren

Nedskräpning sker överallt där vi människor rör sig, det gäller inte minst i skogen. En ren skog är en trivsamt skog. Eleverna får under detta arbetspass visa på handlingskraft genom att tillsammans plocka upp skräp på en utvald plats i naturen och samtidigt göra den till en bättre plats för djuren att vistas och leva i.

INSTRUKTIONER

- Dela in eleverna i mindre grupper. Tilldela dem ett område i skogen att fokusera på. Indelningen görs med fördel på förhand i klassrummet.
- Varje grupp behöver minst två påsar eller hinkar. En för att lägga skräp som inte är farligt för djur i och en för det skräp som är farligt för djur.
- När eleverna hittar ett skräp plockar de upp det och lägger det i rätt behållare.
- När eleverna plockat färdigt i sitt område dokumenterar de alla saker som de tycker är farliga för djur, genom att fotografera ett skräp i taget.
- Återsamlas i klassrummet. Gå igenom bilderna tillsammans och låt eleverna ge förslag på vilka *hot* för djuren som skräpet kan medföra. Utgå från samtalsfrågorna.

SAMTALSFRÅGOR

- Vilka djur drabbas av nedskräpningen i det område ni besökt? Land-, vatten- eller luftlevande djur?
- Är det rovdjur eller bytesdjur som drabbas?
- Drabbas vissa arter av visst skräp och andra inte?
- Är skräpet farligt på flera sätt?
- På vilka olika sätt kan skräpet ni hittat vara farligt för djuren?
- Hur länge utgör skräpet en fara för djuren?
- Vilka överträdelser i allemansrätten har de som skräpat ner, gjort sig skyldiga till?

Sammanfatta tillsammans vad eleverna kommit fram till utifrån de givna samtalsfrågorna. Undersök möjligheten att sprida era viktiga insikter, till exempel till övriga klasser på skolan, politiker eller andra personer och aktörer i ert närområde som kan ha nytta av informationen.

MATERIAL

- Handskar
- Små påsar eller hinkar att plocka skräp i.
- Mobiltelefon eller annan digital utrustning för dokumentation.

CENTRALA ORD OCH BEGREPP

- nedskräpning
- skräp
- allemansrätten
- orsaker
- konsekvenser
- hållbar utveckling

4. Skräp som ställer till det för djuren

Under detta arbetspass får eleverna fördjupa sig i nedskräpning och dess konsekvenser för djuren genom att söka fakta utifrån givna områden, till exempel mikroplast i havet och batterier i naturen. Målet är att eleverna ska komma fram till lösningar som minskar nedskräpning av ett visst sorts skräp.

FÖRBEREDELSE

Eftersom eleverna ska leta fakta från olika källor, är det viktigt att eleverna begränsas. Bra fakta kan eleverna hitta i bland annat Skräpipedia. Det är bra att ha gått igenom källkritik och informationssökning innan, så att eleverna har förkunskaper om det.

INSTRUKTIONER

- Titta gemensamt på filmen *Hur farligt är skräpet för djur?*
- Låt eleverna välja ett problem att arbeta med:

PROBLEMOMRÅDEN

- Spöknät (förlorade fiskeredskap) i havet
- Mikroplast i havet
- Aluminiumburkar på fältet
- Batterier i naturen

- Låt eleverna söka fakta utifrån följande frågeställningar:

FRÅGESTÄLLNINGAR

- Vad handlar problemet om?
- Är det ett vanligt problem?
- Hur kan man förhindra problemet?
- Hur kan man göra åstadkomma förändring?
- Finns det någon förebyggande åtgärd?

- Det är lagom att eleverna får fördjupa sig i cirka 20 minuter, och hitta så mycket fakta de kan.
- Eleverna dokumenterar i kopieringsunderlaget: Hur farligt är skräpet för djur?

AVSLUTNING

Dela in klassen i tvärgrupper, med 4 till 5 elever i varje grupp. Eleverna i gruppen redovisar för varandra vad de har kommit fram till. Låt varje tvärgrupp lyfta några saker från sina diskussioner. Uppmuntra eleverna att fokusera på att hitta lösningar som kan minska nedskräpningen.

MATERIAL

- Film *Hur farligt är skräpet för djur?* (<https://www.youtube.com/watch?v=wAgwmJW1OXQ>)
- K11 *Hur farligt är skräpet för djur?*
- Papper
- Länk www.skräplabbet.se/skräpipedia

CENTRALA ORD OCH BEGREPP

- skräp i havet
- allemansrätten
- mikroplast
- spöknät
- orsaker
- konsekvenser
- hållbar utveckling

Hur farligt är skräp för djur?

K11

Namn _____

Detta problem har jag valt att undersöka närmare _____

Vad handlar problemet om? _____

Är det ett vanligt problem? _____

Hur kan man förhindra problemet? _____

Hur kan man åstadkomma förändring? _____

Finns det någon förebyggande åtgärd? _____

Mina källor: _____

5. Räddaren i nöden

Nedskräpning och djur hör inte ihop. Under det här arbetspasset ska eleverna skriva en berättande text om djur och nedskräpning, där fokus ligger på att hitta lösningar. I föregående arbetspass fick eleverna en massa bra bakgrundsfakta att använda som grund.

FÖRBEREDELSE

Läs igenom *Paddan i läskburken* och kopiera upp de andra två kopieringsunderlagen. Det räcker med ett exemplar per två elever.

INSTRUKTIONER

- Läs upp berättelsen om paddan för eleverna.
- Hitta tillsammans på ett bra slut så att paddan kommer ut.
- Låt sedan eleverna hitta på egna berättelser om ett djur som stöter på skräp i naturen. Kanske har djuret otur och gör sig illa, eller så klarar det sig undan skador.
- Gå, vid behov, igenom berättelsestruktur med eleverna med *händelse – problem – lösning – avslut* så att de har en stödstruktur att utgå ifrån.
- Om eleverna behöver inspiration kan de utgå från problemformuleringarna från föregående arbetspass, *spöknät i havet*, *mikroplast i havet* eller *aluminium i naturen*.
- Låt eleverna fundera ut lösningar på problemet så att berättelsen får ett lyckligt slut. Som inspiration kan de ta hjälp av de bilder de fotade när ni var ute i naturen och plockade skräp.
- Låt eleverna ge respons på varandras texter, två och två. Använd kopieringsunderlaget om kamratrespons som stöd.

AVSLUTNING

Låt eleverna läsa upp sina berättelser för varandra, i helklass eller i mindre grupper. Om eleverna ska läsa upp dem i helklass är det en god idé att dela upp läsningen på flera lektioner så eleverna orkar vara aktiva lyssnare. Kanske kan ni börja varje morgon med dagens berättelse?

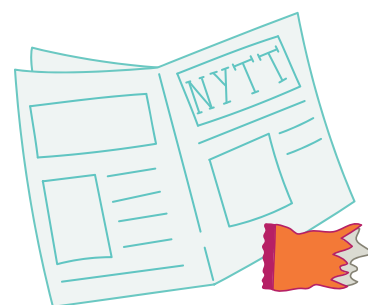

MATERIAL

- K12 *Paddan i läskburken*
- Papper och penna
- K13 Stödstruktur *Berättelse om ett djur*
- K14 Kamratrespons berättelse

CENTRALA ORD OCH BEGREPP

- nedskräpning
- orsaker
- konsekvenser
- kemikalier
- mikroplast
- spöknät
- allemansrätten
- hållbar utveckling

Ett gäng vänner var på utflykt på en ö i havet i den svenska skärgården. De badade och hade picknick hela dagen. När de skulle åka hem plockade de upp det skräp som var kvar efter picknicken. De hittade även skräp på marken som andra hade slängt och bestämde sig för att ta med det också.

En flicka hittade en tom läskburk. När hon lyfte upp den tyckte hon att den var konstigt tung. Hon kikade ner i burken och hittade en padda! –AHHHHH, USCH!!!, sa flickan och slängde ifrån sig burken.

Stackars paddan. Den var alldeles för stor för att ta sig ut genom den lilla öppningen. Den måste ha krupit in där för länge sedan när den fortfarande varit en liten padd-unge och överlevt på små insekter och den fukt som kommit in i burken och växt till sig.

Men hur ska den komma ut ...?

Illustration: Shutterstock

Stödstruktur – berättelse

K13

Personbeskrivning

Här skriver du ner vilka personer/djur/ figurer/varelser som finns med i din berättelse samt egenskaper och utseende i korta drag.

Miljöbeskrivning

Här beskriver du miljön/miljöerna din/a huvudperson/er befinner sig i. Adjektiv och att utgå från alla sinnen är en bra utgångspunkt.

Inledning Hur börjar berättelsen? Här är det rätt läge att presentera huvudpersonen/huvudpersonerna. _____

Handling Berättelsen i korta drag. _____

Problem Huvudpersonen ska stöta på ett problem – beskriv problemet. _____

Lösning Huvudpersonen ska på egen hand, eller med hjälp av någon annan, komma fram till en lösning på det ovan beskrivna problemet.

Avslut Hur slutar berättelsen? Tänk på att göra övergången tydlig så att berättelsen inte slutar tvärt och utan förvarning. _____

Kamratrespons berättelse

K14

Mitt namn _____ Min klasskamrats namn _____

Innehåll	Ja
Rubrik och text hänger ihop – det jag läser om i texten passar med vald rubrik	
Innehållet är lätt att förstå	
Innehållet är intressant och får mig att vilja läsa mer	
Berättelsestruktur	Ja
Det finns en tydlig inledning	
Det finns en tydlig handling och åtminstone ett problem presenteras	
Det finns ett tydligt avslut så att man förstår att berättelsen är slut	
Det finns en eller flera huvudpersoner (mänskliga, förmänskligade eller omänskliga)	
Personerna beskrivs noga utifrån utseende och egenskaper	
Miljön/miljöerna där personerna befinner sig är noggrant beskrivna	

Det här tyckte jag var särskilt bra och vill lyfta fram: _____

Det här önskar jag att min klasskamrat tittar närmare på för att berättelsen ska bli ännu bättre: _____
